Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Eduskunta
Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Asia: Vastauksia lisäkysymyksiin asiassa E 11/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje; lintudirektiivin tarkistaminen valkoposkihanhen ja merimetson suojelun osalta; ennakkovaikuttaminen

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta vastata lisäkysymyksiin ja toteaa niihin liittyen seuraavaa:

Mitkä ovat tehokkaimmat tavat vähentää valkoposkihanhien viljelyvahinkoja?

Kansainvälisellä tasolla tarkasteltuna MTK pitää tarpeellisena valkoposkihanhen suojeluaseman keventämistä E-kirjeessä selostetun mukaisesti. Tämän muutoksen jälkeen poikkeusperusteisuuden poistuessa ja metsästyksen sujuvoituessa valkoposkihanhikantaa on vähennettävä ja sen kasvua on rajoitettava. Tässä tavoitteessa onnistuminen vaatii toimenpiteitä eri maissa.

Kansallisella tasolla tarkasteltuna riittävän tehokkaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä rajoittaa kansainvälisestä sääntelystä johtuva poikkeusperusteisuus ja sen tiukka tulkinta. Suomessa on katsottu, että keväällä kovaäänisiä karkotuskeinoja tai haulikolla ohi ampumista ei voi muille lajeille aiheutuvan häiriön vuoksi käyttää. Lisäksi Suomessa on katsottu, että syksyllä paukkupatruunakarkotus on muu tyydyttävä ratkaisu, jota on käytettävä tappavan ampumisen sijasta. MTK pitää näitä tulkintoja ongelmallisina, sillä ne rajoittavat erittäin merkittävästi mahdollisuuksia estää ja vähentää maataloudelle aiheutuvia vahinkoja. MTK selostaa näkemystään paukkupatruunakarkotuksesta tarkemmin jäljempänä tässä lausunnossa (ks. viimeinen kysymys).

MTK katsoo, että valkoposkihanhien osalta Suomessa tulee ottaa mallia Ruotsista: luovutaan tietyissä tilanteissa yksittäisten poikkeuslupien hakemisesta säätämällä sellaisesta poikkeamisen toimintatavasta, että jos lintuja on tietty määrä korjaamattomalla pellolla, niiden osalta on mahdollista ryhtyä suoraan vahinkoja estäviin ja vähentäviin toimiin ns. suojametsästyksen keinoin. Raportointi poikkeamisesta tehdään jälkikäteen.

Mikäli yksiselitteisesti osoittautuisi, että edellä selostettu, ilman erillistä lupaa tehtävä suojametsästys ei ole kansainvälisen sääntelyn takia mahdollista, Ruotsista tulee ottaa mallia vähintäänkin menettelyjen sujuvuuden näkökulmasta: kaikkiin tilanteisiin ei ole tarvetta liittää kankeaa ja pitkäkestoista lupaprosessia, vaan toimija voi itse todeta poikkeusedellytysten täyttymisen ja ryhtyä toimenpiteisiin. MTK muistuttaa, että lintudirektiivi jättää kansallista harkintatilaa siihen, miten poikkeuksiin liittyvät menettelyt käytännössä järjestetään. MTK katsoo, että tähän erillisestä luvasta luopumisen ajatusmalliin perustuvia ratkaisuvaihtoehtoja tulee Suomessa tarkastella erilaisten toimien (tappavat keinot ja muut keinot) osalta.

MTK pitää tarpeellisena, että vapaaehtoiseen sopimiseen ja valtion rahoitukseen perustuvaa hanhipeltojärjestelmää pidetään jatkossakin käytössä. Lisäksi MTK korostaa, että valkoposkihanhien aiheuttamiin vahinkoihin liittyvän avustus- ja korvausjärjestelmän on pysyttävä vähintään yhtä hyvänä kuin nykyisin. Avustusten ja korvausten täysimääräiseen maksamiseen on varattava riittävät resurssit.

Minkä suuruinen valkoposkihanhien kannan tulisi olla, jotta viljelyvahinkoja ei synny merkittävästi?

Vahinkojen määrään vaikuttavat ainakin muuttoreitti, sääolosuhteet ja valkoposkihanhikannan koko. MTK:n näkemyksen mukaan kannan kokoon on tarpeen pyrkiä vaikuttamaan, mikä edellyttää lajin suojelun keventämisestä kansainvälisesti. Muutos kansainvälisellä tasolla antaa lisää mahdollisuuksia myös kansallisesti. Raju kannanleikkaus nykyisin erittäin runsaslukuiseen valkoposkihanhikantaan on ehdottoman tarpeellinen.

On todennäköistä, että vaikka kannan kasvua onnistuttaisiin rajoittamaan ja kantaa vähentämään, valkoposkihanhet aiheuttavat vahinkoja maataloudelle. Tästä syystä MTK korostaa tarvetta korvata maataloudelle aiheutuneet vahingot oikeudenmukaisella ja sujuvalla tavalla valtion varoista.

Mitä aiotaan tehdä, että saadaan tutkimuksellista lisätietoa kuoliaaksi ampumisen hyödyistä ja kustannustehokkuudesta sekä äänenvaimentimien käytön eduista keväällä?

MTK katsoo, että kysymyksessä mainitut tutkimustarpeet, jotka liittyvät sekä kevät- että syysmuuttokauteen, ovat perusteltuja. MTK vaatii, että valtion rahoituksella käynnistetään viipymättä kaikki ne tutkimukset, jotka havaitaan tarpeellisiksi tuottamaan sellaista tietoa, jolla voidaan muuttaa nykyisin vallitsevia tulkintoja.

Jos poikkeuksiin liittyvät tulkinnat muuttuvat niin, että maataloudelle aiheutuvia vahinkoja voidaan nykyistä tehokkaammin estää ja vähentää, valtiolta säästyy varoja, joita se nykyisin käyttää aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen. Tästä syystä MTK huomauttaa, että valtiolla ja asiaan liittyvillä ministeriöillä tulisi tästäkin näkökulmasta olla selvä intressi hyödyllisen tutkimuksen rahoittamiseen.

MTK pitää erittäin tarpeellisena tutkimusta, jossa selvitetään alueellisesti ja valtakunnallisesti, mitkä ovat koko vahinkoalueen kattavan karkotuksen kokonaiskustannukset kahdessa eri poikkeuslupiin perustuvassa toimintavaihtoehdossa: 1) paukkupatruunakarkotus ulkopuolisten toimijoiden (hanhipaimenet) tekemänä; 2) harrastajien (metsästäjät) suorittama karkotus, jossa voidaan ampua myös tappavasti (ja saalis voidaan hyödyntää). Kokonaiskustannuksissa on huomioitava karkotukseen liittyvät kustannukset ja aiheutuneiden vahinkojen korvaamisen kustannukset.

Onko oikein, että paukkupatruunakarkotus on syksyllä muu tyydyttävä ratkaisu? Voiko kansallisella lainsäädännöllä määritellä asiaa toisin?

MTK katsoo, että paukkupatruunoilla karkotusta tekeviä hanhipaimenia ei voi pitää muuna tyydyttävänä ratkaisuna. MTK perustelee näkemystään sillä, että jo nykytilanne on kestämätön ja kannan kasvaessa ja levittäytyessä uusille alueille paimenia tarvitaan aina vain lisää samalla, kun vahingot kuitenkin kasvavat. Nämä yhdessä johtavat siihen, että maatalouden ja maatalousyrittäjien kannalta tilanne vain huononee, vaikka valtio lisäisi taloudellista panostaan.

Mikäli poikkeamisluvilla voitaisiin ampua valkoposkihanhia kuolettavasti ja mikäli saalis voitaisiin hyödyntää ravinnoksi, metsästäjät olisivat halukkaita tekemään karkotusta isommalla volyymilla ja jopa ilman korvausta. Tämä lisäisi vaikuttavuutta ja vähentäisi merkittävästi kustannuksia. MTK:n näkemyksen mukaan mikään muu ratkaisu ei tule kokonaisuutta katsottaessa toimimaan. Suomessa on eri toimijoiden yhteistyöllä pystyttävä tuottamaan riittävä oikeudellinen argumentaatio sen osoittamiseksi, että paukkupatruunakarkotus ei ole muu tyydyttävä ratkaisu, vaikka se yksittäisessä karkotustilanteessa olisi yhtä tehokas kuin kuolettava ampuminen. Tätä näkökulmaa tulee pitää esillä myös EU-tasolla tehtävässä vaikuttamisessa.

Kuten edellä on todettu (ks. edellinen kysymys) kahden edellä mainitun karkotusmenetelmän (paukkupatruunakarkotus vs. tappava ampuminen) laaja-alaisen käytön kustannustehokkuudesta tulee käynnistää mahdollisimman pian luotettava tutkimus.

MTK katsoo, että kansallisessa lainsäädännössä tulee ottaa kantaa siihen, että esimerkiksi paukkupatruunakarkotus ei ole muu tyydyttävä ratkaisu. MTK muistuttaa, että vastaavalla tavalla on jo toimittu suurpetojen osalta: metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 4 momentissa säädetään, että muuna tyydyttävänä ratkaisuna ei pidetä karhua, sutta, ilvestä ja ahmaa koskevan poikkeusluvan kohdalla yksilön tai yksilöiden loukuttamista tai nukuttamista ja siirtämistä toisaalle.

Helsingissä 16.4.2025

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Anna-Rosa Asikainen
juristi, luonnonsuojelu